

SELAM

Şener METE

Yazıya bir selam vererek başlayayım: Merhaba... Türk halkının genel özelliğidir selam vermek.

Bir işe başlarken besmele çekeriz ama bir yere girerken selam veririz. Bir radyo veya televizyon programına başlarken dinleyici ve izleyicileri selamlamak, yayıncılık geleneğidir. Şöyle bir anons duyabilirsiniz: *“Bu programla sizlerin evine, iş yerine veya otomobilinize konuk oluyoruz. Selamsız girdiğimizi sanmayın. İçten bir selam veriyoruz sizlere. Merhaba Türkiye, merhaba yurt dışındaki değerli dinleyenlerimiz.”*

Bir dostumuzla karşılaştığımızda ilk yaptığımız ve aslında yapmamız da gereken şey, selam vermektir.

Selam da diyebiliriz, merhaba da diyebiliriz, Selamün aleyküm de...

Selam kelimesi, Arapça “sağlam, eksiksiz, temiz” anlamlarına gelen “seleme” kökünden türetilmiştir. İbrani ve Arami dilinde de yer alan bu kelime, “barış, esenlik, temizlik ve rahatlık” anlamına da gelir. Gelip geçici olmayan yani baki olan anlamında da Allah’ın 99 isminden biridir.

Tefsirlerde, Allah’ın ceza ve gazabından uzak tutulma olarak yorumlanır. Âlimler, selam vermenin sünnet, almanın farz olduğunu söylerler. Peygamberimiz, Müslümanların birbiri üzerindeki haklarından birinin de selama selamla karşılık vermek olduğunu bildirmiştir. Birçok kimse “Es selâmu aleyküm” diyerek selam vermektedir. Ancak kaynaklar, Peygamberimizin daha ziyade insanlara “Selâmün-aleyküm” dediğini belirtmektedir.

Dilimizde selam ile ilgili o kadar çok tamlama ve deyim var ki... Selam almak, selam vermek, selamlamak, selam etmek, selam göndermek, selam

yollamak, selama durmak, selamlaşmak, selam söylemek, selamı sabahı kesmek... bunların bir kısmı.

Selam gibi güzel bir kelimeyi atalarımız çocuklarına ad olarak vermiş ve Selami demişlerdir...

Anadolu'da sokakta yürürken tanımadığınız kişilerin size selam verdiğini görürseniz şaşırmayın çünkü Türk toplumunun en eski geleneklerinden biridir selamlaşmak...

Biliyor musunuz, dünyanın birçok yerinde belli bir yaşa gelmiş insanlar gördüklerine selam verir. İsviçre'de caddede yürürken karşıdan gelen yaşlı bir zatın, gülererek "*Bonjour Mösyö*" dediğini unutamam. Bosna Hersek'te Türkçe konuşuyorsanız yanınıza gelip size "*Selamün aleyküm*" diyenler olacaktır. Selam kelimesi, yalnızca Boşnakçada, Arnavutçada değil İngilizcede de kullanılan bir kelime. İngilizce sözlüklere "*Salaam*" diye bakarsanız, karşılığının "selam" olduğunu görebilirsiniz. Hatta etimologlar; ABD'de aydınların, "hoşça kal" yerine kullandığı "*so long*" kalıbının aslında "selam"ın zaman içinde değişmiş hâli olduğunu belirtirler çünkü bu kelime aynı zamanda "veda" anlamında da kullanılır. Bazılarının ayrılırken "*hadi selamünaleyküm*" dediğini fark etmiş olabilirsiniz.

Selamlaşma, büyük şehirlerde genellikle birbirini tanıyan insanlar arasında yapılmaktadır. Selam almamak, kültür ve inanç açısından büyük kabalık olarak nitelendirilir. Bir başka kabalık da sokakta bir tanıdığa, bağırarak selam vermektir çünkü selam, bir nezaket sözüdür ve nezaket içinde gülümseyerek söylenmelidir. Bir televizyon programında, somurtarak selam veren bir sunucu, daha işin başında seyircisini kaybetmiş demektir. Bir sahnede somurtarak selam veren konuşmacı, başlar başlamaz soğuk bir izlenim bırakır kendisini dinleyenlerde. Düşünsenize, size selam veren veya selamınızı alan biri, buz gibi bir ifadeyle cevap verdiğinde, selam verdiğinizize pişman olmaz mısınız? "*Selam verdik, borçlu çıktık*" demez misiniz?

Bir de son yıllarda, siz de dikkat ettiniz mi bilmem ama bir çocuğa "*anene babana selam söyle*" dediğimiz vakit size "*olur*" ya da "*tamam*" denmektedir. Hâlbuki "*başüstüne*" diye hem saygı hem de kibarlık belirten bir sözümüz vardı... Çocuklara bu söz unutturuldu âdeta...

Selam, yalnızca söylenen bir söz değil aynı zamanda duruş ifadesidir. Bayrağa selam verilir, cenazeye selam verilir, amirlere selam verilir, halka selam verilir.

Ulusal bayramlarda sancak veya bayrak, geçişi sırasında ayakta selamlanır. Bunun anlamı:

“BAYRAĞI SELAMLARKEN HATIRLAYIN BİZLERİ
GÖRÜN ÜSTÜNDE BİZDEN KALAN İZLERİ...”

dizelerinde ifade edildiği üzere, bu vatan için kanlarını dökenleri selamlamaktır.

Yine törenlerde askerî kıta geçerken şeref tribününe bakarak ve selam vererek yürüyüşünü gerçekleştirir. Mutlaka televizyonda izlemiştinizdir, mehter takımı her üç adım atışta sağa sola dönerek yürür. Bu da mehterin her iki tarafı selamlaması anlamına gelir.

İhsan Ertem,

“Varlığını bir pula
Hak selamı her kula
Seve seve bu yola
Canı verenler gelsin”

demiş şiirinde... Bu şiir, Hak selamı verilen kutsal mekânları çağrıştırmıyor mu gözümüzde?

Sevdiklerimizi hacca uğurlarken yaşadığımız duygusal anlar, vedalaşmada hissettiklerimiz, göz pınarlarımızdan dökülen yaşlar, “Gittiğin yerlere benden de selam götür, benim için de dua et” temennileri hemen hepimiz için özel anlardır... Olmadık yerden başımıza felaket gelmemesi için “Es-Selam” ya da “Ya Selam” deriz...

Peki, bu kadar önemli bir kelime olan selam nasıl söylenir? Çünkü selâm yerine seLam diyenler de vardır. Tekrar edelim, selâm denilmesi gerekirken seLam diyenler vardır. Önce selam kelimesindeki L sesine söyleniş bakımından benzeyen birkaç kelimeye bakalım: lale, latin, lamba, kalsiyum... Bu kelimelerin tümündeki L sesleri ince okunur. İsterseniz sesli tekrar edelim: lâle, lâtin, lâmba, kalsiyum...

Selam kelimesindeki L sesini yanlış söylersek salam der gibi seLam demiş oluruz ki yanlış bir söyleyiştir çünkü dilimizde fonetik olarak iki ayrı şekilde seslendirilen L sesi bulunur. Bunlar; kalın, halay, sal, bal gibi kelimelerdeki kalın söylenen L sesi; alo, lokanta, lügat, layiha gibi yabancı dillerden Türkçeye giren kelimelerdeki ince L sesi olarak bilinir.

“Selâm” kelimesine söyleniş bakımından en çok benzeyen kelime de “kelâm”dır. Bir karşılaşmada veya bir toplantıda; selamdan sonra genellikle kelam gelir, tatlı tatlı sohbet ederiz ama son olarak şunu da belirtmek istiyorum: “vesselam” diye bir sözümüz de var. “İşte bu kadar!” demektir, “son söz” anlamına da gelir vesselâ:m... “Ve el selam” sözünün kullanım sıklığından dolayı kısa söylenişi olan eski yazılışıyla da “ve-s-selam” diyerek noktayı koyuyorum.